

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Rannamõisa maastikukaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva maastikukaitseala kaitse-eesmärke, kaitsekorda ja korrigeeritakse kaitseala välispiiri. Rannamõisa maastikukaitseala hõlmab Natura 2000 võrgustikku kuuluva Rannamõisa loodusala. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja kaitsealuste liikide kaitse.

Rannamõisa pank on olnud kaitse all alates 1959. aastast, kui selle võttis maastiku üksikelemendina kaitse alla ENSV Ministrite Nõukogu 13. märtsi 1959. a korraldusega nr 331. Selle baasil moodustati 2000. aastal Rannamõisa maastikukaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 30. mai 2000. a määrusega nr 175 „Rannamõisa maastikukaitseala kaitse-eeskiri”.

Vastavalt looduskaitseseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Kaitseala asub Harju maakonnas Harku vallas Rannamõisa külas ja Tabasalu alevikus.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialistid Meelis Mägi (tel 484 1174; e-post meelis.magi@keskkonnaamet.ee) ja Elina Einaru (tel 6744 807; e-post elina.einaru@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Roland Müür (tel 627 2184; e-post roland.myyr@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178; e-post madina.talu@keskkonnaamet.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308; e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Rannamõisa maastikukaitseala kaitse all olemise eelduseks on

eesmärgiks seatud väärtuste haruldus ja ohustatus.

2.1. Kaitse eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse eesmärk on kaitsta Rannamõisa pankka ja sellega piirnevaid ranna-, metsa- ja poollooduslikke koosluseid, elustiku mitmekesisust, kaitsealuste liikide elupaiku ja elupaigatüüpe. Need elupaigatüübid on merele avatud pankrannad (1230), püsitaimestikuga liivarannad (1640), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), lubjakivipaljandid (8210), koopad (8310), vanad laialehised metsad (9020*) ning rusukalde ja jäärakute metsad (9180*). Kaitsealused taimeliigid on must tuhkpuu (*Cotoneaster niger*) ja jumalakäpp (*Orchis mascula*) ja loomaliigid põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*) ja suurvidevlane (*Nyctalus noctula*).

Haruldaseks ja tüüpiliseks geoloogiliseks objektiks on klint, mis on Põhja-Eesti silmapaistvamaks pinnavormiks. Põhja-Eesti klindi ehk pankranniku nime kannab Balti klint Osmussaare ja Narva vahel. Kui 1700 km pikkusel Balti klindi astangujoonel on otseselt paljanduvaid astanguid ligi 280 km, siis umbes 240 km sellest langeb Põhja-Eesti klindi arvele.

Haruldased ja ohustatud looduslikud metsakooslused, metsaelupaigatüübid – vanad laialehised metsad (9020*) ning rusukalde ja jäärakute metsad (9180*) on haruldaste ja ohustatutena lisatud Loodusdirektiivi I lisse ning märgitud seal esmatahtsate elupaikadena, mille kaitse tagamises osas on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Rusukallete ja jäärakute metsade (9180*) elupaigatüüpi kuuluvad meil eeskätt pankranniku rusukallete liigirikkad laialehised metsad jalaka, saare, pärna, vahtra, hall-lepa ja sanglepaga. Neis metsades on alustaimestik liigirikas, sest rusukalde eri osad pakuvad erisuguseid kasvutingimusi: kui ülemises osas võib muld suvel paiguti läbi kuivada, siis allpool avaldab sageli mõju paeseinast ja selle jalamilt nõrguv allikavesi (Paal, 2004).

Ohustatud poollooduslik niidutüüp on kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*) ja haruldased geoloogilised elupaigatüübid – lubjakivipaljandid (8210) ning koopad (8310). Lubjakivipaljandite (8210) elupaigatüüpi kuuluvad paepaljandid nende pragudes kasvava taimestuga. Selliseid paljandeid leidub Põhja-Eesti pankrannikul (klindil) – seal, kus tormilained ei küüni tavaliselt paeservani. Elupaigatüüpi koopad (8310) kuuluvad maa-alused tühimikud, kus elavad väga kitsalt kohastunud liigid.

Haruldased ranniku elupaigatüübid - merele avatud pankrannad (1230) ja püsitaimestikuga liivarannad (1640).

Põhja-nahkhiir, pargi-nahkhiir ja suurvidevlane kuuluvad ranget kaitset vajavatena Loodusdirektiivi IV lisse ja on Eestis II kaitsekategooria kaitsealused liigid. Põhja-nahkhiir on levinud kõikjal Eestis, peamiseks ohuks on loomade häirimine varjupaikades. Pargi-nahkhiir on Eestis levinud paiguti mandriosas, Saaremaal ja Hiiumaal. Ohuteguriks on vanade metsade, parkide ja õõnsate puude kadumine. Suurvidevlane on Eesti ja Põhja-Euroopa suurim nahkhiir. Eestis suhteliselt haruldane, paiguti levinud liik. Ohuteguriks on vanade metsade ja õõnsate puude kadumine. Aga ka muutused toitumispaikades, näiteks puistu struktuuri muutumine või hävimine. Kuulub Eesti punasesse raamatusse ohuvälise liigina.

Ohustatud taimeliik jumalakäpp, mis on II kaitsekategooria kaitsealune orhideeliik ja kuulub ohulähedasena Eesti punasesse raamatusse. Leidub Eestis paiguti läänesaartel ja mandri läänerannikul. Peamisteks ohuteguriteks on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine. Rannamõisa tuhkpuu on musta tuhkpuu alamliik ja III kaitsekategooria looduskaitsealune liik. Ohuteguriteks on metsaraied ja ehitustegevus. Levib Põhja-Eestis lubjarikastel niitudel, loometsades ja klibustel aladel.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Kaitseala väärtusteks on Rannamõisa pank ja kõrgel pangal (30-32 m) asuv klindipealne loomets ning pangaalune allikalise veerežiimiga pangamets. Rannamõisa pank on Pakri tüüpi astangu tüüpalaks ja Pakri tüüpi astangu puhul on tegu Balti klindi ühe kaunima ning atraktiivsema, kuid samas mitte kõige kõrgema astanguga.

Loode - kagusuunaline Põhja-Eesti klint on Tiskre küla läänepiirist Tilgu küalani väga vahelduv. Panga serv on kivimeid läbivate tektooniliste lõhede tõttu sakiline. Silmapaistvamaid servast etteulatuvaid sakke nimetatakse kantsliteks. Tuntuim on Kuradikantsel, 1754. aastal ehitatud Lucca suvemajast umbes 700 m loodesse jääv kolmnurkne eend. Rannamõisa pangas paiknevad Tiskre kihistu ja Türisalu kihistiku tüüp - leiukohad.

Kaitseala koosseisus on ka Tilgu koopad ja liivakivipaljand. Paljand on Alam - Ordoviitsiumi Türisalu kihistu Tabasalu kihistiku stratotüübiks. Tilgu koobastest avanevad suurvee ajal allikad. Tilgu küla kohal on huvitav 10-15 suuremast ja suurest hulgast väiksematest rahnudest koosnev Hageni kivikülv.

Rannamõisa maastikukaitsealal kaitstakse järgmisi haruldasi ja ohustatud elupaigatüüpe: merele avatud pankrannad (1230), püsitaimestikuga liivarannad (1640), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), lubjakivipaljandid (8210), koopad (8310), vanad laialehised metsad (9020*) looduslikus seisundis A (väga esinduslik) ning rusukalde ja jäärakute metsad (9180*) üldises loodulikus seisundis A-B (väga esinduslik kuni esinduslik).

Põhja-nahkhiire seireandmetel on registreeritud 2005. aasta loendusel 11 ja 2007. aasta loendusel 4 isendit, pargi-nahkhiirt on leitud 2005. aastal 1 isend. Rannamõisa maastikukaitseala on nahkhiirtele peamiselt lennu- ja toitumisalaks.

Musta tuhkpuu alamliigi Rannamõisa tuhkpuu leiukohti on keskkonnaregistri andmetel Eestis vaid 15. 2008. aasta leiukoha vaatlusandmete põhjal esines alal üksikuid taimi.

Lisaks eelpool nimetatud loodusväärtustele on Rannamõisa maastikukaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taimeliikide kaitseks. Samas pole nende kaitse eesmärgiks seadmine vajalik – eesmärgiks seatavate katusliikide ja -elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. III kaitsekategooria kaitsealustest liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse eesmärgiks, kasvab alal vähearvukalt pruunikas-pesajuurt (*Neottia nidus-avis*) ja esineb rohekat käokeelt (*Platanthera chlorantha*).

Lisaks eelpool kirjas olevale on Rannamõisa maastikukaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ülepeal looduse väärtustega Natura võrgustikku kuuluva Rannamõisa loodusala.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kaitseala suurim väärtus on geoloogiline maastikuelement Rannamõisa pank ja sellega seotud liivakivipaljandid ning koopad. Kaitsealuste liikide levik ja nimestik ei ole piisav, et kaitseala tüüpi muuta. Tuleb arvestada, et kaitsealal on küllalt tugev külustuskoormus, mis õigustab maastikukaitseala vormi säilimist. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi. Samuti ei sobi geoloogiliste objektide kaitseks hoiuala režiim, sest hoiualad moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, mitte aga eluta looduse objektide kaitseks.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et alal esinevate loodusväärtuste kaitse oleks tagatud, kehtestatud piirangud oleksid proportsionaalsed ning ala piirid oleks looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Piiritlemisel on kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte. Kaitseala piir on kantud kaardile kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1:10 000) ja maakatastri andmeid seisuga aprill 2013.

Kaitseala välispiiri, määramisel lähtuti sellest, et kaitstavad väärtused – eelkõige pank ja klindipealne loomets ning pangaalune allikalise veerežiimiga pangamets – oleksid tervenisti hõlmatud.

Rannamõisa maastikukaitseala välispiir (edaspidi piir) kulgeb Harku vallas kinnistu Tilgu-Kalda V kagunurgast klinti mööda kagu suunas kuni Keila metskond maatükk nr 9 läänepiirini, sealt edasi kattub piir maatükk nr 9 katastripiiriga kuni mööda nimetatud maaeraldise idapiiri kulgeva Rannamõisa siseteeni. Seega on tagatud Tilgu koobaste, liivakivipaljandi, panga ja kaitse eesmärgiks olevate liikide kaitse. Mööda nimetatud teed kulgeb piir ristumiseni Ranniku teega jätkudes piki Looduspargi teed lõuna suunas. Edasi kulgeb piir mööda maatükk nr 9 idapiiri. Alates kinnistu Tooma tee 14 B idanurgast kulgeb piir kuni kinnistuni Klooga mnt 6 A mööda kinnistute piire. Itta pöörates kulgeb piir kõlvikutevahelisel piiril ja edasi kattub kinnistu Klooga mnt 4 kinnistupiiriga tagades vanade laialehiste metsade metsaelupaiga (elupaigatüüp 9020*) kaitse.

Võrreldes kehtiva kaitse-eeskirja piirikirjeldusega on kaitsealast välja jäetud Tallinn - Rannamõisa - Klooga maantee ääres asuv Klooga mnt 4 kinnistu ja Rannamõisa tee äärde rajatud kergliiklustee, kuna nendel kinnistutel puuduvad loodusväärtused, mis vajaksid kaitset.

Kagu-loode suunal on kaitseala piiriks samas suunas kulgev tänav. Lucca 2 D ja 2 E kinnistutest alates on kaitseala piiriks nimetatud kinnistute piirid tagades panga ja musta tuhkpuu kahe leiukoha kaitset. Lucca 2 D ja 2 E kinnistute väljaarvamise põhjuseks on kaotada piirang ja luua õiguslik alus enne kaitse-eeskirja jõustumist kehtestatud detailplaneeringutega kavandatu realiseerimiseks.

Osaliselt arvatakse kaitsealast välja järgmised hoonestatud alad: Lucca 2 C, Lucca 4, Lucca 6, Lucca 7, Lucca 8, Lucca 9, Lucca 10/11, Lucca 12, Lucca 13, Lucca 14, Lucca keskus. Kaitseala piiri on korrigeeritud Lucca tee juures nii, et see kulgeks mööda pangal olevat teerada ja pank jääks tervikuna kaitsealale. Mööda mainitud teed kulgeb piir loode suunas kuni astangust alla viiva põhjasuunalise jalgrajani. Mööda jalgrada kulgeb piir ristumiseni Kakumäe lahe rannajoonega, siin on piiritlemise aluseks inventeeritud metsaelupaigatüübi 9180* levik. Piki

Kakumäe lahe rannajoont kulgeb piir lääne ja loode suunas Tilgu-Kalda V kinnistuni.

Kasutatavad piirid ümbritsevad kõige lähemalt eespoolkirjeldatud väärtusi, hõlmates kõige esinduslikuma osa pangast ja sellel kasvavast klindipealsest loometsast ning pangaalusest allikalise veerežiimiga pangametsast.

Kaitseala pindala on 66,4 ha ja kaitseala on laiendatud kirdeosas asuva endise Keila metskonna maatüki nr 9 osas 0,6 ha võrra, lääneosas asuva jätkuvalt riigimaa osas 0,33 ha võrra, et tagada panga (elupaigatüüp 8210) ja metsaelupaiga (elupaigatüüp 9180*) kaitse. Laiendused on liidetud Rannamõisa sihtkaitsevööndiga, mille kaitsekord tagab nimetatud elupaigatüüpide säilimise.

Kaitseala on tsoneeritud üheks sihtkaitsevööndiks (pindala 12,74 ha) ja üheks piiranguvööndiks (pindala 53,66 ha) uus eeskiri olemasolevat tsoneeringut ei muuda.

Sihtkaitsevööndisse tsoneeriti loodusdirektiivi metsaelupaiga 9180* ja panga kaitseks ja sihtkaitsevöönd asub Keila metskonna maatükk nr 9-1 ja on piiritletud rannajoone ja pangapealse pinnastega.

Piiranguvööndis esineb elupaigatüüpi 9020, esinduslikkusega D, 37,2 ha ja nimetatud elupaigatüüp katab vööndist 69,2 %. Enamus piiranguvööndi alast on inimõjudega ja kooslus on rohttaimestiku osas ebatüüpiline. Piiranguvöönd piiritleti viisil, et inventeeritud loodusdirektiivi elupaik jääks terves ulatuses vööndisse.

Kaitsealast arvatakse välja hoonestatud alad ja kinnistud, mille sihtotstarve on elamumaa. Kaitseala piir viiakse vastavusse kinnistute piiridega ning kaitsealast arvatakse täielikult välja järgmised kinnistud: Lucca 2 E, Lucca 2 D, Kustavi, Tooma tee 19 / Kustavi 1, Kustavi 2, Kustavi 3, Kustavi 4, Kustavi 5, Kustavi 6, Kustavi 8, Kustavi 10, Kustavi 10 A, Kustavi 12, Kustavi 14, Klooga mnt 4, Klooga mnt 6 A, Tooma tee 17, Oskari 3, Juhani 5, Juhani 8, Juhani 10, Juhani.

Peale kaitse-eeskirja kinnitamist muudetakse Rannamõisa loodusala piire ja viiakse need vastavusse kaitseala piiridega, jättes välja elamumaa sihtotstarbega alad, millel puuduvad kaitse-eesmärgiks olevad väärtused.

2.5. Kaitsekord

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagavad kaitsealal esinevate liikide, panga ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning oleksid proportsionaalsed. Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte piiranguvööndisse ja ühte sihtkaitsevööndisse. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna ei võimalda tagada metsaelupaikade säilimist.

2.5.1. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal.

Inimeste liikumist ja loodusandide korjamist pole piiratud, kuna see ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärkide saavutamist.

Telkimine ja lõkketegemine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud. Kaitseala Rannamõisa piiranguvööndis, Tabasalu alevikus on kaitseala valitseja nõusolekul Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt ette valmistatud üks puhkekoht, kuhu on rajatud ka lõkkekoht. Rohkem puhke- ja lõkkekohti kaitsealale kavas rajada ei ole.

Kaitsealal on lubatud jalgratastega sõitmine teedel ja radadel, mootorsõidukiga sõitmine teedel. Jalgratastega sõitmine väljaspool teid ja radasid ja mootorsõidukiga sõitmine väljapool teid kahjustab maapinda ja kaitse-eesmärgiks olevaid elupaigatüüpe. Mootorsõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sh metsa- ja põllumajandustöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning liinirajatiste hooldustöödel.

Kavandatavad liikumispiirangute leevendused on kooskõlas looduskaitseseadusega ja need ei sea ohtu looduskaitseala kaitse eesmärkide saavutamist. Põllumajandustööd on erandite nimistus, kuna kaitseala piiranguvööndisse jääval alal on vajalik poollooduslike koosluste hooldustööde tegemine põllumajandusmasinatega. Väljaspool teid lubatakse sõita ka kaitseala kaguosas asuvate liinirajatiste hooldustöödel.

Reguleeritud ei ole sõitmist veelal ja kalapüüki, kuna kaitsealal puuduvad veekogud ja mereala ei jää kaitseala koosseisu.

Kuna kaitseala asub tiheasustusalal, kus jahiseadusega on jahipidamine keelatud, siis seda valdkonda kaitse-eeskiri ei reguleeri ja see tegevus on kaitsealal keelatud.

2.5.2 Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevus, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, seada projekteerimistingimusi ja anda ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjulikku mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.3. Sihtkaitsevöönd

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Rannamõisa maastikukaitsealal on üks sihtkaitsevöönd – Rannamõisa sihtkaitsevöönd.

2.5.3.1 Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on kaitsta ranna- ja metsakoosluste elustiku mitmekesisust ning säilitada maastikuilme.

2.5.3.2 Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Piirang võimaldab vältida suuremaid rahvakogunemisi väga tallamisõrnades ranna ja pangaga seotud elupaikades, samas saab vajaduse korral kaitseala valitseja nõusolekul korraldada rahvaüritusi ettevalmistamata kohtades ka suuremale osalejaskonnale, seega on kavandatud piisav paindlikkus ürituste võimaldamiseks juhul, kui need loodusväärtusi ei ohusta.

2.5.3.3 Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on kooskõlas kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, uute ehitiste püstitamine, välja arvatud ehitise püstitamine kaitseala tarbeks kaitseala valitseja nõusolekul. Sihtkaitsevööndis puuduvad nii tänapäevased kui ka ajaloolised hooned ning uute hoonete rajamine sihtkaitsevööndisse, mis hõlmab Rannamõisa panka ja selle lähiümbrust, oleks ehituslikult võimatu, lisaks kahjustaks ehitus oluliselt pangapealseid elupaigatüüpe ja siin kasvavaid kaitsealuseid liike. Vööndis puuduvad kinnistud, mille jaoks oleks vaja rajada teid või tehnovõrgu rajatise ja seega on kõigi selliste ehitiste rajamine keelatud. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud ainult õpperadega seotud ehitiste püstitamine, näiteks infotahvlid, istepingid jms. Sarnaselt ehitamisele mõjuks kaitstavatele loodusväärtustele hävitavalt igasugune majandustegevus selles vööndis. Roo ja adru varumist kaitse-eeskirjaga ei reguleerita, sest kaitsealal ei ole roostikke ja varumiseks võimaldaval hulgal adru randa ei tule.

2.5.4. Piiranguvöönd

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Rannamõisa piiranguvöönd.

2.5.4.1 Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvööndi kaitse eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

2.5.4.2 Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus. Lubatud on kuni 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohas. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul, et kaitsta kaitseala liike ja elupaiku võimaliku kahjustava inimtegevuse eest.

Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uute ehitiste püstitamine olemasoleval hoonestusalal, eramaal. Hoonestusala on piiritletud õuealaga, mille suurus on määratud maa kõlvikulise jaotuse juures. Uute ehitiste püstitamise võimalus eramaal, endise Rannamõisa kämpingute maa-alal jäeti sisse, kuna avalikustamisel laekus vastuväide, et olemasolevate hoonete omanikul peaks jääma võimalus neid taastada. Arvestades, et maaomanikuks on väga suures ulatuses riik ja tegemist on metsamaaga, ei ole ehitussurve siin tõenäoline.

2.5.4.3 Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, maavara kaevandamine, puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, uuendusraie, puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokku- ja väljavedu kuiva ilmaga ka külmumata pinnaselt. Keelatud on biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine metsamaal ja looduslikul rohumaal.

Maaparandussüsteemid kaitsealal puuduvad ja samuti ei asu kaitsealal selliseid objekte, mis vajavad maaparandust. Kaitsealal puuduvad veekogud, mille veetaset saab reguleerida, mererannas puuduvad kaitseala piires ehitised ning nende rajamist ei plaanita, mistõttu puudub vajadus kaldajoone muutmiseks näiteks lautrikohtade rajamisel. Maavara kaevandamise piirang on vajalik maastikuilme ja koosluste säilitamiseks. Puhtpuistute kujundamise ja energiapuistute rajamise piirang on vajalik metsade elustiku mitmekesisuse säilitamiseks. Piiranguvööndis ei ole lubatud uuendusraie, et säilitada sinna jääv metsaelupaigatüüp vana laialeheline mets (9020*). Piiranguvööndi mets jääb riigimaadele. Puidu kokku- ja väljaveo keelamine külmumata pinnaselt hoiab ära pinnase kahjustamise. Kuna igal talvel ei pruugi pinnas piisavalt ära külmuda, siis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab. Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamist metsamaal ning looduslikul rohumaal keelatakse, et mitte vähendada elustiku mitmekesisust ega kahjustada ökosüsteemi.

2.5.4.4 Vajalikud tegevused

Piiranguvööndis poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liikide mitmekesisuse tagamiseks vajalik niitmine koos puu- ja põõsarinde harvendamisega kaitseala valitsejaga kooskõlastatud ulatuses. Tegevus on vajalik, et tagada ajalooliselt väljakujunenud vaadete ja

poollooduslike kooslusluse säilimine.

3. Menetluse kirjeldus

Rannamõisa maastikuala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 20. aprillist - 11. maini 2009. a Keskonnaameti Harju kontoris ning Harku Vallavalitsuses. Teated kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmusid 18. aprillil 2009. a üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ja 24. aprillil 2009. a kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 16. aprillil 2009. a.

Looduskaitseseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti kaitsealal paikneva 39 kinnisasja 39 füüsilisele ja juriidilisele eraomanikule, Riigimetsa Majandamise Keskusele ning Harku Vallavalitsusele tähitud kirjaga teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku kohta. Informeeriti, et kui selleks ettepanekuid ei laeku, avalikku arutelu ei korraldata. Maaomanikelt kirjadele vastukaja ei tulnud ning tagasiside saadi Harku Vallavalitsuselt, ühelt Harku valla elanikult ja ühelt puudutatud isikult, kellele koostati ja väljastati vastuskirjad juunis - juulis 2009. a.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
Harku vallavalitsus – kohalik omavalitsus, kelle territooriumile kaitseala jääb.	Soovib klindi täielikku kuulumist kaitsealasse ja jahipidamise keelamist tiheasustusalal.	Kaitseala piiri korrigeerimisega jääb klint täielikult kaitseala sisse, jahiseaduse järgi on juba tiheasustusaladel täielik jahipidamise keeld ja eeskirjas seda eraldi kajastama ei pea.
Väino Pärnaste – soovib omandada JRO maal asuvad varemed (endine metskonna KV nr 60 eraldis 16)	Soovib säilitada kaitse-eeskirjas olevat sõnastust, mis lubab alal ehitada kaitseala valitseja nõusolekul.	Kaitse-eeskirja piiranguvööndi regulatsiooni täiendatud sättega, mis lubab olemasoleval hoonetusalal ehitiste püstitamist kaitseala valitseja nõusolekul ja kooskõlastusel.
Mairold Vaik – Harku valla elanik	Soovib kaitseala piiri korrigeerimist Tilgu tee poolses osas, et kaitseala hõlmaks klinti, mitte mereala.	Kaitseala välispiiri korrigeerimine ongi kaitse-eeskirja üks eesmärk ning uus välispiir likvideerib klinti ja mere piiri ebatäpsuse.

Kuna kaitse-eeskirja avalikustamise ajal ettepanekuid avaliku koosoleku korraldamiseks ei laekunud, siis avalikku arutelu ei korraldatud. Harju kontoris toimus 3. juulil 2009. a kohtumine kaitsealal asuvate lagunenenud hoonete omaniku Väino Pärnastega, kus arutati ehitamise võimalikkust endise riigimetsa KV 60 eraldisel 18.

Kaitseala kaitse-eeskirja teine avalik väljapanek toimus 7.-28. jaanuarini 2013. a. Keskonnaameti Harju kontoris ning Harku Vallavalitsuses. Teated kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmusid 4. jaanuaril 2013. a üleriigilise levikuga ajalehes

Eesti Päevaleht ja 4. jaanuaril 2013. a kohalikus ajalehes Harju Elu. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 3. jaanuaril 2013. a.

Avalikustamise ajal laekus üks ettepanek Harku Vallavalitsuselt, millega soovitakse laiendada kaitseala pindala jätkuvalt riigimaa osas u 6,2 ha võrra, et tagada ka pangapealse ala ja sealse metsa kaitse. Keskkonnaamet nõustub ettepaneku esitaja poolt tehtud kaitseala laiendamise ettepanekuga osaliselt, laiendades ala 0,33 ha, et tagada panga ja metsaelupaigatüübi 9180* kaitse. Ülejäänud ettepanekuala ei vasta kaitse alla võtmise eeldustele.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmise EL õigusaktiga - EÜ Nõukogu direktiiv (EMÜ) nr 92/43 looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi (EMÜ) nr 92/43 ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil.

Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, mil määral tema territooriumil leidub loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 350 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Rannamõisa loodusala, mis hõlmab endas Rannamõisa maastikukaitseala. Seetõttu tuleb Rannamõisa maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Rannamõisa loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni otsusega 2009/94/EÜ, 12. detsember 2008. a, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile (EMÜ) nr 92/43 vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 043 , 13.02.2009 lk 245 – 392).

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste elukvaliteedi tagamisele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt toodud eesmärkide saavutamist.

Rannamõisa maastikukaitseala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puuduvad määruse jõustumisel olulised mõjud sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ja riigiasutuste ning kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb eelnõu jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valla eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1 kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu laekub Harku vallale vähem ligikaudu 40 eurot aastas. Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisaja väärtusele vastava tasu eest. Rannamõisa maastikukaitsealal on ligikaudu 2,43 ha piiranguvööndis asuvaid eramaid. Vabariigi Valitsuse 8. juulil 2004. määrusega nr 242 alusel ei piira kaitsekord piiranguvööndis kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt kuna hoonestamata kinnisasjad ei ole elamumaa sihtotstarbega.

Kaitsealale jääb hooldamist vajavat kuiva niitu lubjarikkal mullal 2,22 hektarit. Poolloodusliku koosluse hooldamiseks on võimalik taotleda loodushoiutoetust, niidu hooldamiseks 186 eurot hektari koha.

6. Määruse vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

7. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister